

[Viggo Starcke.]

desuden være det bedste middel til at forebygge snævre monopol- og ringdannelser i indlandet og fremhjelpe en sund prisdannelse og konkurrence på det danske marked.“

Det var dog værd at undersøge sit eget program, inden man tager stilling til et forslag her i tinget. Her står jo alt det, som vi fører frem i vor argumentation: en sund prisdannelse og en konkurrence på det danske marked, som kan holde priserne nede.

Hvad det radikale venstres stilling angår, har der jo fundet en betydelig devaluering sted i det radikale program fra dengang, man havde Sønderborgprogrammet, for i Sønderborgprogrammet stod der følgende meget klare ord, som jeg gerne vil have lov til at citere:

„Fuld virkeliggørelse af frihandelsprincippet, idet beskyttelsestolden nedsættes gradvis, således at den i løbet af et kortere åremål helt bortfalder. Finanstolden og indenlandske vareafgifter ophæves, i første række sådanne, som rammer almindelige livsfornødenheder.“

Det er jo klare og kraftige ord i modsætning til de slatne sætninger, som står i det sidste program, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sikkert har en stor del af æren af. Under det kapitel, som hedder: „Fri handel indadtil og udadtil“, finder man følgende:

„En fri og selvstændig handelsstand og en næringslovgivning, der værner erhvervsfriheden, er forudsætningen for sund konkurrence i erhvervslivet. Rationalisering indenfor handelen bør fremmes, og det skal overvåges, at kapitalinteresser ikke skaffer sig kontrol over store dele af omsætningen.“

Og så kommer med spærrede typer:

„Danmark skal i sin handels- og toldpolitik virke for et frit økonomisk samkvem mellem landene.“

Disse ord betegner en betydelig afdæmpning af det, der stod i Sønderborgprogrammet, og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards udtalelser i dag betyder jo en yderligere opløsning og afsvækkelse af det, der dog står i det program, som blev vedtaget i fjor. Mener det radikale venstre,

specielt det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, noget som helst med de ord om fri handel, som de sommetider siger?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Forslagsstilleren (Viggo Starcke): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til behandling i et udvalg.

Formanden: Jeg må bede det ærede medlem meddele, hvor stort udvalget skal være.

Forslagsstilleren (Viggo Starcke): Jeg kan vel ikke strække mig videre end til 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om overførelse af varer fra bundenliste til friliste [af Tholstrup m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 2111, fremsættelsen i tidenden sp. 4519).

Sagen sattes til forhandling.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Det problem, som de ærede forslagsstillere rejser i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, er ikke nyt; det er indgående behandlet dels i forbindelse med vareforsyningsloven i december forrige år, dels i forbindelse med liberaliseringsdebatten i det høje ting den 27. januar i år, og det har på ny været fremme i forbindelse med regeringens lovforslag om pris- og avancementstop, som vi drøftede i det høje ting for en måned siden.

Må jeg ikke have lov til overfor de ærede forslagsstillere at understrege, at regeringen deler den opfattelse, at friere handels-samkvem mellem landene på sund for-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

retningsmæssig basis betyder lavere priser og højere levedod. Tænk f. eks. på, hvad det kunne betyde for levedoden i Tyskland, England og vore nordiske nabolande, om vore landbrugsprodukter frit kunne komme ind over grænserne.

Det forekommer mig imidlertid, at de ærede forslagsstillere altid glemmer at se realistisk på disse problemer. Sandheden er jo, at vore varer stadig mødes af høje toldmure, af statshandel og af importbegrænsninger, og det gælder ikke mindst for vort hovederhverv landbruget. Den danske eksport er derfor i meget høj grad afhængig af de udefra givne forhold, og disse sætter en grænse for, hvor meget Danmark kan afsætte i udlandet. Såfremt vi nu ensidigt gik videre med at lette fremmede varers indtrængen på det danske marked uden sikkerhed for, at vore varer fik en lignende forbedret stilling på de udenlandske markeder, ville vi komme ud i en ganske uholdbar valutaisituation, og en sådan handling ville derfor efter min mening være uforsvarlig. I samme omfang som det lykkes vore eksport-erhverv at vinde fremgang på udenlandske markeder, vil muligheden være skabt for yderligere liberaliseringsfremstød her i landet, og jeg vil mene, som jeg fremhævede under behandlingen af vareforsyningsloven, at det er en selvfølge, at man fra regeringens side opfylder bestemmelserne i vareforsyningslovens § 1 om, at importen skal gøres størst mulig under hensyn til betalingsbalancen.

Jeg må derfor anbefale medlemmerne i det høje ting at stemme imod det foreliggende forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Tholstrup): Jeg er desværre ikke i stand til at takke den højtærede handelsminister for de korte bemærkninger, og jeg er helt uenig med handelsministeren i, at man ved at følge vort forslag ville komme ud i et uholdbart forhold, forsåvidt angår valuta-

stillingen. Det er en subjektiv opfattelse, som i hvert fald jeg ikke kan følge.

Ved fremsættelsen udtalte jeg, at det var konkurrence indenfor alle erhverv, der skulle til, hvis man skulle være i stand til at holde priserne nede, og derfor måtte monopolerne ophæves. Muligheden for at tjene mere end rimeligt må elimineres. Og det er strengt nødvendigt at tage sådanne forholdsregler, hvis man skal undgå, at hele arbejdernes tilkæmpede lønforbedring skal gå tabt, hvorved der opretholdes stadig uro på arbejdsmarkedet. Landets velstand er afhængig af, om der arbejdes med liv og lyst på alle arbejdspladser, og det vil der blive, hvis arbejderne mærker, at priserne på varerne ikke stiger, men tværtimod har tendens til at gå nedad på grund af større effektivitet. Det er derfor, der bør lægges vægt på større konkurrence.

Når jeg nævner konkurrencens betydning, står jeg ikke ene. Selve den højtærede handelsminister omtalte det som et af målene med loven om indseende med priser, hvorom vi havde forslag til behandling i forrige uge. Det ærede medlem, forhenværende finansminister Thorkil Kristensen siger i sin kronik i „Dagens Nyheder“ den 24. oktober 1955 — jeg udbeder mig til-ladelse til dette og et par andre citater —:

„Derfor er den størst mulige liberalisering et vigtigt middel til at holde vor prisudvikling i underkanten af udlandets. En friere import fremmer jo også konkurrencen og dermed effektiviteten i dansk produktion. Som tidligere nævnt er denne effektivitet af stor betydning for prisudviklingen på længere sigt.“

En anden tidligere minister, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard udtalte den 18. april i år her i tinget (sp. A. 4332):

„Der er også et andet monopolområde, ministeren burde skænke større opmærksomhed. Der knytter sig til en række af hjemmemarkedets varer i høj grad en slags monopol derved, at indførsel er forbudt eller begrænset af import-restriktioner; dette gælder varer på den

[Tholstrup.]

bundne liste, og det er på dette område, de største pris- og avanceudnyttelser finder sted.“

Visse småtskårne industrifolk er altid bange for konkurrencen og har altid kunnet få samlet interesse om beskyttelse af deres særinteresser. De enkelte fremsynede industrifolk har svært ved at komme til orde, men hvis man gik Danmarks store industrifolk på klingen, ville de fleste sikkert erklære sig enige i den udtalelse, som blev fremsat under årsmødet i den finske afdeling af Det internationale Handelskammer af den hollandske industrimand, professor, dr. J. F. ten Doesschate, direktør for De Kongelige Nederlandske Højovns- og Stålfabrikker. Han sagde:

„I dette land“ — altså Finland — „hvor man styrker sit legeme i „Sauna“ [badstuebade], tror jeg, man vil forsvare den teori, at industrien snarere bliver stærkere end svagere, når den udsættes for konkurrencens indflydelse.“

Og det falder jo godt i tråd med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens udtalelse på Dalum landbrugsskole den 27. juni 1952, som lød:

„Vi må gøre os klart, at det bedste middel til at skabe konkurrenceevne er selve konkurrencen.“

Da vi under behandlingen af vareforsyningslovforslaget fremsatte vort ændringsforslag om, at loven ikke måtte bruges protektionistisk, svarede den højtærede minister, at vi ikke behøvede at føle os urolige og nære frygt for, at de i vareforsyningsloven givne bemyndigelser ville blive misbrugt. Ikke desto mindre ved enhver, der må henvende sig i varedirektoratet, at det stående spørgsmål dér er: Er det noget, som ikke kan fremstilles herhjemme? Og jeg kender utallige eksempler på nægtelse af importtilladelse, hvis det var muligt at fremstille varen herhjemme, selvom den blev betydeligt ringere og betydeligt dyrere. Den højtærede minister kom jo også under trediebehandlingen af vareforsyningsloven den 9. december i fjor med en bemærkelsesværdig udtalelse, der afslører den rette sammenhæng, som er den, at hvis loven ikke må bruges protektionistisk, kan man lige så godt ophæve den. Den højtærede

minister sagde ordret (spalte 1865 i folketingsstidende):

„Det ærede medlem kunne også have foreslået, at loven ikke må bruges — det er vist det, det ærede medlem mener. Det ærede medlem kunne også have formuleret det på en anden måde; det er jo et ganske ejendommeligt forslag; det ærede medlem er kommet med her i dag.“

Her er ikke noget at tage fejl af. Havde vi fået gennemført vort ændringsforslag om, at vareforsyningsloven ikke måtte bruges protektionistisk, havde der ikke været mere tilbage af loven. Det har jo vist sig at være umuligt at få dens oprindelige formål opfyldt: Loven skulle værne kronen, men resultatet er blevet, at kronen er faldet. Den skulle holde på valutaen, men resultatet er blevet valutaunderskud. Så sent som i går har nationalbankdirektør Svend Nielsen udtalt frygt for et nyt valutaunderskud, og formanden for De danske Provisbankers Forening, bankdirektør J. W. Palludan, udtalte sig på linie hermed. Ingen af disse udtrykker nogen som helst tillid til, at valutacentralen kan hjælpe os.

Jeg har flere gange her talt om de to store inflationskilder: pengeudpumpning igennem finansministres overtræk på deres konto i nationalbanken og den private pengeudpumpning, som fremkommer igennem pantbrevsudstedelse på stigende grundværdier, hvorved man pantsætter produktionen mindst 20 år frem i tiden og på den måde får stor købekraft på forskud.

Det må således snart blive klart for enhver, at valutacentralen overhovedet ikke har nogen mulighed for at begrænse valutaforbruget, men kun mulighed for at flytte det fra een form for forbrug til en anden med uafvendelig varefordyrelse til resultat. Danmark får mindre varemængder hjem for de samme penge. Jeg har tidligere sagt, at den omstændighed, at blot en del af handelen er fri, gør det muligt at søge varedækning i udenlandske varer for pengene, når dækning ikke kan opnås i indenlandske varer. Det er da helt naivt at tro, at man kan begrænse den samlede importmængde og valutaforbruget, når tre fjerdedele af varerne er på friliste. Den højtærede handelsminister har derfor fuldstændig ret i den

[Tholstrup.]

fornævnte udtalelse om, at man lige så godt kan ophæve loven, hvis den ikke må bruges protektionistisk.

Det, der imidlertid i dag er brug for, er en ændring, således at vi kan få konkurrencebetonede og dermed lavere priser for forbrugerne. Den højtærede minister har selv her i tinget fortalt os, at rosinerne faldt med 40 øre, da de kom på friliste. Jeg husker ikke, hvor meget margarinen faldt, da spiseolie kom på friliste, men faldet kom i hvert fald prompte. Og sådan har det været med en lang række varer. Folk, der ikke selv kan få importbevilling, henvises ofte til at købe hos en eller anden konkurrent, som er så heldig at have rigelige importbevillinger, og hvad det betyder af løfter om ikke at undersøge på markedet, kan man jo nemt forestille sig. Alene den omstændighed, at den heldige importør kan lægge en klækkelig avance på det, konkurrenterne skal købe, er i sig selv nok til, at han også får en urimelig fortjeneste.

Jeg kender et ganske nyt eksempel med en sofaimportør, som får en bevilling på en bestemt vare fra England på 100 000 kr. hvert halve år. Han er forlængst ophørt med at arbejde i den branche, men får stadig bevillingerne, medens en anden, som har brug for den pågældende vare i sin fabrikation, må købe den af bevillingsindehaveren, en vare, som han lige så godt kunne købe direkte fra den udenlandske fabrik, hvis han altså kunne få bevilling dertil. Hvert halve år indkasserer sofaimportøren på denne måde 25 000 kr. uden at lave andet end et profomasalg af varerne, for at transaktionen kan holdes indenfor lovens rammer; i realiteten er det blot bevillingen, der sælges to gange om året. Køberen, der må betale de 50 000 kr. i overpris, kan alligevel konkurrere med kolleger i branchen, som har egen import. Disse opnår således udover deres normale fortjeneste en ekstra fortjeneste svarende til sofaimportørens. Mon ikke det var bedre, at der var fri bevillingsudstedelse, således at forbrugerne kunne spare de 50 000 kr. og samtidig spare de beløb, som andre heldige importører kan lægge på varepriserne i denne branche, fordi der ingen konkurrence er? Jeg kan naturligvis ikke røbe branchen eller manden. Jeg har lovet

ikke at gøre det, for så vil han ikke længere kunne købe de to bevillinger på 200 000 kr., og de er afgørende for, om hans forretning kan bestå. Men hvis vi tænkte os, at navnene alligevel kom frem, ville der sandsynligvis ske det, at bevillingerne blev frataget den importør, som ikke selv bruger dem, og at de derefter blev fordelt mellem de tilbageblevne importører; min hjemmelsmand ville så måske få 10—15 pct. heraf, hvis han som ny importør ansøgte om bevilling.

Jeg kender et tilfælde, hvor et firma fandt en bestemt vare i udlandet, som Danmark havde brug for; det var i et land, hvor Danmark gerne ville købe virkelige nyttevarer. Lignende varer blev før købt i andre lande af gamle importører, som ikke havde fået øje på, at man også kunne købe den pågældende vare i det nye land; men da der blev givet importbevilling på denne vare fra det nye land, var det de gamle importører, der fik de 85 pct. af bevillingerne uden at have rørt en finger. Den nye importør, som havde fundet varen, forhandlet med fabrikken og bekostet rejsen, fik kun 15 pct. direkte og måtte købe resten af det, han havde brug for, hos sine konkurrenter.

I går har Centralforeningen for Danmarks Isenkræmmere afholdt årsmøde, og jeg vil gerne med formandens tilladelse anføre et avisreferat om, hvad formanden, isenkræmmer Martin Jensen har sagt på mødet:

„Det var således uforståeligt, udtalte formanden, at man trods gentagne henvendelser til handelsministeriet ikke kunne få liberaliseret bygningsartikler — den eneste vare til byggeriet, der endnu var på bunden liste. En fri import på dette område ville medvirke til at billiggøre byggeriet.“

Ved fremsættelsen nævnte jeg, at genskabelse af konkurrencen i handelen også vil betyde besparelser i hele det kostbare administrationsapparat, både det offentlige og det private. Den højtærede handelsminister sagde i går på det nævnte provinsbankmøde, at der kunne blive tale om en yderligere forhøjelse af diskontoen. Det ville imidlertid ikke hjælpe meget, idet en lang række virksomheder, som i kraft af varedirektoratet ingen konkurrence har, frit kan fastsætte deres salgspriser, hvadenten

[Tholstrup.]

det drejer sig om dele af de for 2 milliarder kr. importerede varer på bunden liste, eller det drejer sig om en meget stor del af den hjemlige produktion, som er beskyttet gennem importbegrænsningen. Er de ikke i stand til at skaffe sig likvide midler til en fornuftig rente, kan de betale næsten en hvilken som helst rente, idet rentebyrden blot lægges over på varerne, ja, selv prismyndighederne vil godkende øgede renteudgifter som del af produktionsudgifterne.

Det er bl. a. denne omstændighed, som er skyld i det høje renteniveau, der rider landet som en mare. Får vi ved afviklingen af varedirektoratet genskabt konkurrencen, vil det ikke være muligt for ret mange virksomheder at betale ågerrenter, idet de så kommer til at bære renteudgiften selv, mens det nu er forbrugerne, der bærer rentebyrden.

Visse handlinger udenfor landets grænser tilskynder os til gennemførelse af det foreliggende forslag. I fredags ophævede Tyskland al kontrol med udenlandsk valuta og er derved kommet et hestehoved foran andre europæiske nationer, medens Schweiz tidligere havde førerstillingen som det frieste land. Det er et eksempel, som vi her i Danmark burde følge, og vi har fra retsforbundets side lige siden 1945 foreslået at gøre det samme her. Det ville være til umådelig fordel for landet, om man gjorde det; ikke alene priserne, men også renten ville gå ned.

Retsforbundet var det eneste parti, der gik imod den kunstige nedskæring af kronen i september 1949. Havde man dengang fulgt retsforbundet, kunne den danske krone i dag have stået som en af de solideste valutaer i verden; men det er ikke for sent endnu. Endnu er kronens indre købekraft bedre end nabolandenes valutaers indre købekraft, og det er det, der er afgørende. Den inflation, vi herhjemme har været ramt af, forfølger jo også stadig de andre lande.

I sidste uge blev det klart, at den vestlige verden er ved at vågne til forståelse af, at der må findes veje og midler til øget økonomisk og politisk samarbejde som supplement til det militære samarbejde under Atlantpagtens auspicer, og i NATO har man besluttet at tage det praktiske initiativ

at udpege Canadas, Norges og Italiens udenrigsministre til at finde nye økonomiske og politiske veje for Vestens samarbejde. Viljen til et sådant samarbejde fra dansk side kan bedst vises ved, at vi standser handelskrigen med vore handelspartnere.

Det er således et stort ansvar, den høje regering påtager sig ved krampagtigt at holde fast på varedirektoratet; og hvis regeringen vil tage et initiativ til at gennemføre retsforbundets forslag, vil den sikkert ikke møde modstand fra andre partier; vi har således det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s gentagne udtalelser om, at de skridt, som regeringen vil tage ansvaret for i den retning, vil det radikale venstre gå med til, og partiet venstre, ja, selv de konservative har talt om udvidet liberalisering — i hvert fald når der har været valgkamp i luften.

Vareforsyningsloven har imidlertid en side til: ikke engang eksporten kan foregå frit. I smøreksperten dominerer organisationerne hele billedet, således at private eksportører ikke frit kan handle med det gode danske smør; ja, ikke engang i dag, da smørret er faldet så meget, som det er, er det muligt for danske private eksportører at købe det smør, de er i stand til at sælge til bedre priser end dem, vi sælger til i øjeblikket. Vi ser da det sørgelige syn i øjeblikket, at gammeldags handelsmetoder og monopol hindrer landmændene i at få ordentlige priser for deres smør. Det er min overbevisning, at genskabelsen af konkurrencen mellem andelseksportforeningerne og de private eksportører ville hjembringe helt andre og højere priser for smørret.

Ingen vil ofre noget på avertering, hvis de ikke selv kan få fordel deraf, og det er da så indlysende klart, at når man for alle andre varer tager reklamen i sin tjeneste, hvor der skal bejles til kundernes gunst, falder de varer igennem og glemmes, som ikke er med i denne kappestrid.

Den højtærede handelsminister sagde i går, at det er 2—3 mill. kr. om dagen, der tabs ved, at vi ikke har kunnet fastholde en rimelig smørpris. (*Ministeren for handel, industri og søfart* [Lis Groes]: Om ugen!). Undskyld, om ugen. Smørprisen kunne efter min mening med lethed have været fastholdt gennem moderne salgsmetoder.

Konkurrencen har ikke alene til formål

[Tholstrup.]

at skaffe billigere varer til forbrugerne, men også at skabe gode priser for producenterne. En sund økonomi er kun tilstede, hvor konkurrencen afføder de mindst mulige omkostninger, således at afstanden mellem det, producenten får for sine varer, og det, som forbrugerne betaler for deres varer, bliver den mindst mulige. Det er dette, der bør være målet for al økonomisk politik.

Med disse ord vil jeg anbefale, at man stemmer for retsforbundets forslag til beslutning.

Lars P. Jensen: Jeg er enig med den højtærede minister i, at der ikke er nogen grund til at holde lange taler om liberaliseringen på nuværende tidspunkt. Der har i den senere tid været ført lange debatter om vor handels liberalisering; der har været stillet dagsordensforslag om dette spørgsmål; jeg vil tro, at partiernes stilling er almindelig kendt, og det er vel snart svært at sige noget nyt om dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Tholstrup sagde i sin fremsættelsestale:

„Det skinner igennem overalt, at det er konkurrencen, der mangler.“

Såfremt frilistevarerne kan løse problemet, burde jo i hvert tilfælde vi have en meget stærk konkurrence herhjemme, idet vi har 85 pct. af importen på friliste; det skulle i sig selv betyde en stærk konkurrence. Men det er jo heller ikke dette problem, det ærede medlem i sit forslag peger på; det er de bundne lister, og vi har ganske rigtigt bundne lister. For en del af de varer, der er på bunden liste, er der fri bevillingsudstedelse; for andre varer på bunden liste er der importregulering efter bestemte skalaer; men det er ikke sådan, at disse lister er uforanderlige. Importen af varer på disse bundne lister er steget meget væsentligt i de senere år. Det kan nævnes, at fra 1948 til 1954 er importen fra EPU-området på de bundne lister steget fra 310 mill. kr. til 1 381 mill. kr., d. v. s. en stigning med 1 071 mill. kr., som fordeler sig med 231 mill. kr. på næringsmidler, 43 mill. kr. på råvarer og 797 mill. kr. på bearbejdede varer, altså færdigvarer. Der er selvfølgelig også varer på de bundne lister, der slet ikke tillades ført ind. Disse

bundne lister var vi enige om, da vi forhandlede om forlængelse af vareforsyningsloven; dem skulle vi se på, dem skulle vi gennemgå, og jeg vil også tro, at handelsministeriet er i færd med at samle det materiale, der er nødvendigt for en vurdering af disse lister. Endelig er det rigtigt, som den højtærede minister sagde, at spørgsmålet har været drøftet omkring behandlingen af det lovforslag, som ministeren har fremsat om indseende med priser, og det har også været fremme i pressen. En del af de forhandlinger, der foregår i dette udvalg, drejer sig netop om prisen på de varer, der er på de bundne lister, og prisen i udlandet på de tilsvarende varer.

Selvom vi altså principielt er tilhængere af fri vareudveksling over grænserne med de forbehold, som den højtærede minister gjorde opmærksom på, nemlig at vore varer møder samme interesse og samme mulighed for at komme ind i andre lande, er vi dog ikke så stærke i troen som det ærede medlem på, at billigere import altid kommer forbrugerne tilgode. Lad mig nævne et eksempel fra den sidste tid. Der har i dagspressen været tale om import af handsker fra de østeuropæiske lande til dumpingpriser. Handskerne koster ved import, inklusive told, omkring 14—15 kr. pr. par, og de sælges i butikkerne til 40—45 kr. Dette er et eksempel på, at billig import ikke altid kommer forbrugerne tilgode; og det må dog formodentlig være formålet med at liberalisere importen, at det kommer forbrugerne tilgode. Der nævnes i den samme artikel om dette problem også, at disse varer kommer ind i landet til dumpingpriser; medens råvarer, arbejdsløn og generalomkostninger i Danmark vil give en fremstillingspris af 17 kr. 22 øre for et par handsker, kan de købes i de østeuropæiske lande for 9 kr. 12 øre.

Begge disse problemer, både dette om, hvorvidt de billige priser når forbrugerne, og dette med, hvad der er decideret dumping, mener jeg vi må tage med ind i vore overvejelser, når de bundne lister skal gennemgås i vareforsyningsudvalget; en sådan gennemgang blev der jo givet løfte om i betænkningen angående vareforsyningslovforslaget sidste gang denne lov blev forlænget, og herom forhandles der også i

[Lars P. Jensen.]

udvalget angående lovforslaget om pris- og avancementstop. Vi vil fra vor side afvente resultatet af disse forhandlinger og kan ikke medvirke til det foreliggende forslags gennemførelse.

Anker Lau: Det vil ikke undre den ærede ordfører for forslagsstillerne eller nogen anden i dette høje ting, at jeg og mit parti har meget stor sympati for de tanker, der ligger til grund for et forslag som dette. Tingene kan imidlertid siges så tit og så længe og på de forkerte tidspunkter, at tilsidst ingen lægger mærke til det eller interesserer sig derfor. Ingen er i tvivl om retsforbundets stilling til grundskyld, til told, til frihandel, til skatter, denne stilling behøver vist ikke at betones oftere. Men når tingene bliver sagt så tit og man alligevel ikke er i stand til at skaffe politisk flertal for tankernes gennemførelse, regner folk efterhånden ikke med dem, og selve sagen mister offentlighedens interesse. (*Oluf Pedersen:* Så kommer jo venstre!). Ja, men selv om venstre kommer, er det ikke tilstrækkeligt. Det kedelige er, at denne sag i virkeligheden er en bedre skæbne værdig; derfor må jeg beklage, at den nu igen rejses på denne måde. Der skal jo et flertal til i dette høje ting for at gennemføre den, og det ved det ærede medlem og hans parti ikke er tilstede i øjeblikket. Jeg har i hvert fald ikke kunne finde nogen mulighed for en gennemførelse.

Jeg vil minde om den stilling, mit parti tog til vareforsyningsloven i efteråret, da vi meget stærkt gik ind for, at liberaliseringen skulle fortsætte indtil 90 pct. i alle tilfælde og gerne endnu længere; så langt er det internationale samarbejde kommet, og det var dog rart, om Danmark i alle tilfælde var på linie hermed. Det kan selvfølgelig ikke ske fra i dag til i morgen, det er givet; det forudsætter en lang forhandling og indsigt i tingene. Der blev givet det løfte i efteråret, at vi skulle gennemgå de bundne lister og skulle forsøge at finde frem til varer, der kunne fremkalde konkurrence herhjemme. Jeg ytrede dengang tvivl om, at det ville bringe os noget videre. Jeg synes, jeg i dag har fået ret i min pessimisme fra dengang — der er ikke kommet noget ud af det; og jeg må tilstå,

det undrer mig, at den højtærede minister ikke endnu har været i stand til at præstere grundlag for en forhandling herom i det udvalg, som vi har siddende.

Jeg kan iøvrigt give tilslutning til en del af de betragtninger, som det ærede medlem hr. Tholstrup fremsatte. Jeg tror heller ikke, at spørgsmålet om liberalisering i dag har så forfærdelig meget med betalings- og valutabalancen at gøre, markedet er jo dækket, der er overflod af varer på alle områder. Bortset fra et enkelt område drejer problemerne sig ikke mere om kvantum eller om større import, men derimod om priser, import til billigere priser som følge af konkurrencen og ikke alene konkurrencen mellem Danmark og det enkelte land, men også konkurrencen mellem mange lande og Danmark. Der er for mig stadig ikke tvivl om, at man her havde et vigtigt instrument i kampen mod inflationen, hvis man ville bruge det; men det har man altså ikke hidtil kunnet samle sig sammen til.

Jeg vil mene, at tidspunktet for forslaget fremsættelse, nu da vi lige er ved at slutte samlingen, ikke er så forfærdelig godt valgt. Men det er muligt, at man med forslaget fremsættelse nu tager sigte på et eventuelt valg på et eller andet tidspunkt.

Sagen er imidlertid i sig selv så vigtig og interessant, at vi gerne vil benytte enhver lejlighed til at forsøge at bringe den et skridt videre frem. Under hensyn til det, der er blevet sagt under forhandlingen om priser og avancer, tror jeg ikke, man kan se bort fra, at spørgsmålet om konkurrence har en aldeles afgørende betydning her. Vil man have denne konkurrence, så er her det sted, hvor der skal startes, hvis det virkelig skal få nogen betydning, for det er ikke et spørgsmål om konkurrence mellem Hansen og Jensen i en gade, hvor de handler med de samme ting.

Jeg har ikke haft nogen mulighed for at skabe politisk flertal for gennemførelse af denne sag, og jeg tror heller ikke, det ærede medlem hr. Tholstrup har det, men vi vil ikke lade nogen lejlighed gå fra os til at forsøge at komme videre med den, og jeg mener derfor, det vil være absolut rigtigt, at sagen henvises til et udvalg, således at den dér kan drøftes videre. Jeg ved, at vi har vareforsyningsudvalget siddende, men

[Anker Lau.]

vi vil ikke have megen fornøjelse af at henvise sagen til det; jeg mener, vi bør nedsætte et særligt udvalg, hvor ministeren så måske vil gøre rede for sine hensigter.

Weikop: Når retsforbundet har fremsat et forslag til folketingsbeslutning, der kort og godt går ud på, at alle importrestriktioner skal fjernes, og når det kommer til behandling netop i dag, skulle man rent umiddelbart tro, at de økonomiske forhold var så afklarede, at der måtte være en lille chance for, at det kunne blive vedtaget. Men dette forslag — og iøvrigt mange af retsforbundets forslag — gør indtryk af at skulle tjene agitationen. Det ærede medlem hr. Tholstrup sagde for lidt siden, at vi talte om disse spørgsmål, når der var valg i sigte. Jeg ved ikke rigtig, hvad det ærede medlem mener med det. Men hvorfor fremsætter det ærede medlem forslag den ene gang efter den anden med formentlig agitatorisk formål? Mon dog ikke de allerfleste, også udenfor denne sal, kan se, at retsforbundet med sine forslag skræver over mere, end bukserne kan holde til? Uanset om forudsætningerne for dette forslags gennemførelse er tilstede, skal vi jo imidlertid diskutere det, som vi diskuterer alle de forslag, der fremsættes.

Det ville uagtetlig være et lyspunkt, dersom forudsætningerne var tilstede for, at vi kunne sige farvel til alle importrestriktioner. Men den økonomiske politik, som er ført her i landet i de sidste år, har — til min store beklagelse, kan jeg godt sige — ikke fremmet mulighederne for en fuldstændig frigivelse af importen. Jeg skal gerne erkende, at en friere import på mange områder kunne have en gavnlig indflydelse på konkurrenceforholdene og dermed på prisudviklingen, og jeg ville sandelig også ønske, at den højtærede handelsminister ville vise noget mere initiativ med hensyn til importens frigivelse. Da den højtærede minister blev minister i sin tid, blev der ganske anderledes taget initiativ; da kom omgående bananerne til julebordet, som det hed dengang.

Det er desværre også, som om visse grene af erhvervene ikke er så interesserede i den frie import som tidligere. Det kan muligvis

skyldes, at mange har indrettet sig efter forholdene i en sådan grad, at lysten til med fuld musik at kræve fri import er noget kølnet. Der er næppe tvivl om, at mange af dem indenfor tekstilområdet, der i sin tid var ivrigst efter at få den frie import gennemført, slet ikke har haft kræfter til at modstå konkurrencens tryk, da importen blev givet fri, og har måttet holde op med at drive importhandel. For mig står det som noget sundt, at importvirksomhed ikke beror på, hvem der kan få tildelt en importbevilling af en eller anden størrelse, og for forbrugerne er det ganske givet en fordel, at konkurrencen skaffer både de rigtige varer og de rigtige priser frem.

Een ting er jo, som retsforbundet her foreslår, at give importen fri med eet slag, noget andet er at gå gradvis frem, og hermed mener jeg: enten at give importen fri på visse områder eller at sørge for, at importbevillingerne bliver af en sådan størrelse, at priskonkurrencen sikres. Den ængstelse, som handelsministeren nærer med hensyn til priserne, tror jeg ganske kan bortfjernes, hvis ministeren vil vise blot nogen forståelse for importens størrelse. Den rette tilrettelæggelse af importen vil kunne hindre uheldige prisdannelser.

Når jeg — som man af det, jeg her har sagt, vil kunne forstå — ikke stiller mig fjendtligt overfor så frie importforhold som muligt, er det også, fordi en friere import ganske kan befri handelsministeren og regeringen for tanken om at indføre kinesisk udviklede eksperimenterestriktioner på prisområdet. Retsforbundets forslag om fri import i dag er et skud i den økonomiske, socialdemokratiske tåge, men bliver der klaring, skal jeg med meget stort tilfredshed hilse den dag, da importen helt kan gives fri. Indtil da må jeg imidlertid holde mig til, at handelsministeren skal drage omsorg for — som ministeren selv sagde det — at tilrettelægge importen på en sådan måde, at der skabes den fornødne konkurrence, og at gøre importen så stor, som betalingsforholdene måtte tillade. Jeg er meget glad for, at den højtærede handelsminister har sagt det her i dag, for mig forekommer det, som jeg sagde før, at der ikke rigtig har været noget initiativ. Det er

[Weikop.]

muligt, at vi, efter at den højtærede minister har udtalt sig her i dag, kan vente et initiativ i den nærmeste tid — vel, må jeg forstå, inden folketinget bliver sendt hjem på ferie. Jeg ville hilse en forhandling med stor glæde, og hvis en sådan forhandling kommer i vareforsyningsudvalget, har retsforbundets forslag i dag gjort nogen gavn.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Jeg er fuldtud enig med forslagsstillerne i, at en friere import ville være ønskelig. Jeg mener iøvrigt, at der også under den gældende vareforsyningslov og med de regler, vi har om fri og bunden liste, ved lempelse på nogle områder indenfor den bundne liste kunne fremkaldes konkurrencemuligheder, som ville være ønskelige, og som også kunne få en gavnlig indflydelse på prislejet her i landet. Jeg har fremført det, da vi drøftede vareforsyningsloven, og under drøftelserne nu i de sidste uger om priser og avancer har vi fra mit partis side igen fremholdt nødvendigheden af, at vi får et grundlag for sammenligning mellem priserne her i landet og i andre lande, som vi kan sammenstilles med, så vi kan skønne over, om en vis udvidelse af bevillingerne indenfor den bundne liste ville kunne påvirke priserne i gunstig retning, d. v. s. skabe det konkurrencemoment, som, hvis det virker efter sin hensigt, er den sikreste vej til at bringe priserne ind i et rimeligt leje.

Jeg er altså ikke uenig i, at man bør være opmærksom på de forhold, som berøres af det forslag, der er fremsat her; men det siger sig selv, at en generel ophævelse af bindingen for alle de varegruppers vedkommende, der er på den bundne liste, en almindelig fri handel fuldt gennemført i dette øjeblik, simpelthen ikke er mulig under de bestående økonomiske forhold, men må ske gradvis. Der er sket en ikke ringe udvikling i de senere år, og mit parti er opmærksom på, at denne udvikling må fortsætte; men jeg kan ikke se, at dette forslag hjælper den frem. Udviklingen må foregå under den bestående lovgivning, og vi vil på ethvert best arbejdede for, at vi får en friere import, for at der kan skabes en konkurrence, som kan bidrage til at sænke prisniveauet, hvad der er en meget vigtig ting i den økonomiske politik.

Ordføreren for forslagsstillerne (Tholstrup): Jeg vil begynde med at takke de ordførere, som har givet principiel tilslutning til tanken i forslaget, ikke mindst det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre). Blot siger de ellers velvillige ordførere, at frivælsen må ske gradvis, og at den nuværende situation ikke giver mulighed for, at den kan gennemføres fuldtud. Men det kedelige er jo, at overførelsen fra bunden liste til friliste er ved at gå i stå, for ikke at sige, at den er gået i stå. Der er ikke den fart over den, som der var en kort overgang; det giver sig også udtryk i den udtalelse, jeg citerede fra isenkræmmernes årsmøde og som går stik imod det, det ærede medlem hr. Anker Lau sagde om, at der var overskud af varer på en lang række områder.

Det ærede medlem hr. Anker Lau sagde, at gentagelser var uheldige, for tilsidst bliver man træt af at høre på dem. Det kan ikke være rigtigt, for hvis der stadig opstår nye situationer og vi hver gang kan fremkomme med nye oplysninger, der støtter vor tankegang, må tidspunktet til at underbygge vort forslag være inde, hver gang der foreligger en ny situation, og hver gang der foreligger nye oplysninger.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen sagde, at der var 85 pct. af importen på friliste. Det er vist lidt overdrevet; såvidt jeg ved, er en vareindsførsel til omkring 2 000 mill. kr. på bunden liste endnu; man kan ikke opgøre det nøjagtigt, for man ved ikke, hvad der ville ske, hvis man gav importen fri; der er jo, som det ærede medlem sagde, en række områder, som der helt er lukket for. Med 2 000 mill. kr. er man i hvert fald ikke på den forkerte side, og det vil sige omkring en fjerdedel eller 25 pct. af det hele. Men lige meget med det, blot det, at der er noget på bunden liste, navnlig når det drejer sig om fuldstændig hindring af importen, er nok til, at der kan skæres en urimelig fortjeneste.

Det ærede medlem kom selv med et eksempel på en urimelig fortjeneste ved en handskeimport. Man havde pludselig fået givet importen fri fra et bestemt land, et eller andet østland velsagtens, og der var så kommet handsker hjem til en særdeles lav pris; men det ærede medlem oplyste ikke noget om, om der var givet

[Tholstrup.]

mulighed for, at alle handskeimportører pludselig kunne forsyne sig, og om alle handskeimportører allerede havde fundet ud af det i første omgang. Mon ikke sagen hænger således sammen, at en eller anden har fundet ud af, at her var et billigt køb at gøre, og har skyndt sig at tage et parti hjem og sælge det med stor fortjeneste, inden nogen andre finder ud af, at der er billige handsker at købe?

I samme øjeblik de også finder ud af det, kommer der konkurrence, og det er klart, at så kommer vi ned på helt andre priser. Det er den hurtige købmands fordel, at han kan udnytte en situation; men er der fri import, opstår den slags ting ganske simpelt ikke, så kommer den slags fiduser ikke til den enkelte, så er det noget, der er åbent for enhver, og så har man den konkurrence, som den højtærede minister efterlyste, og som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen er tilhænger af. Jeg kunne tænke mig, at Silkeborg Brugsforening havde lyst til at få fat i handsker til den pris; den ville sandsynligvis sælge dem med en betydelig lavere avance end den pågældende handskemager har taget. Men det har åbenbart ikke været muligt for Silkeborg Brugsforening at få fat i de billige handsker, så den kunne optræde på markedet med sin rimelige fortjeneste.

Det ærede medlem hr. Weikop sagde, at retsforbundet fremsatte forslag i tide og utide. Men er det ikke netop de borgerlige blade, som taler om valutakrise hvert øjeblik? Lige så tit sådanne valutakriser bliver omtalt og fremhævet, må det være berettiget at fremsætte forslag om at forebygge valutakriser.

Det ærede medlem så gerne friere importforhold, så frie importforhold som muligt, men ønsker stadig nogen kontrol. Jeg vil bede det ærede medlem om at læse fortrykket i morgen. Jeg har fremsat udtalelser, som klart fastslår, at kontrol med en del af importen er ganske betydningsløs. Kun hvis man har en 100 pct. kontrol,

har det betydning. Men resultatet bliver i alle tilfælde det samme: kun ved at opretholde en mulighed for særfortjeneste kan man opretholde højere priser på varerne, og de højere priser opsluger den større købekraft; men det er da ikke til fordel for nogen undtagen for det udland, som leverer varerne til Danmark, eller for de importører, som får fordel deraf.

Jeg må derfor endnu engang varmt anbefale, at man går ind for vort forslag. Tidspunktet er inde nu mere end nogensinde før.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Jeg forstår på de ærede ordførere i dag, at de er enige med mig i, at en afvikling af de bundne lister må ske gradvis. Jeg må afvise det ærede medlem hr. Weikop, når han siger, at jeg har manglet initiativ i retning af frigivelse. Det er ikke rigtigt; der er sket en stadig voksende frigivelse; det beløb, der er bevilget på de bundne lister, har været stigende, og liberaliseringsprocenten har også været stigende. Det er da heller ikke uvæsentligt, at vi nu har påbegyndt en liberalisering overfor dollarområdet og allerede er nået op på 55 pct. på dette område. At der endnu skulle være en vareindførsel til ca. 2 000 mill. kr. på den bundne liste, som den ærede ordfører for forslagsstillerne sagde, er ikke rigtigt. Beløbet ligger på 1 200—1 300 mill. kr.

Der er en lille ting i det ærede medlem hr. Tholstrups indlæg, jeg gerne vil berigtige. Det ærede medlem mente, at jeg i går på Nyborg Strand havde talt om en yderligere diskontoforhøjelse. Jeg vil gerne understrege, at det, jeg var inde på i går, var en omtale af den nye banklov, og jeg fremsatte da en beklagelse af, at man ikke fik den nye bestemmelse om de variable kassereserver, men fortsat var henvist til som pengepolitisk middel at bruge diskontoændringer. Det var altså en rent teoretisk betragtning og ikke en praktisk-politisk.

Jeg vil gerne oplyse, at vi i ministeriet har materiale parat til vareforsyningsud-

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

valget. Når vi ikke har tilstillet udvalget materialet endnu, skyldes det de overvejelser, der i øjeblikket foregår i pris- og avanceudvalget. Vi vil gerne først se, hvad disse kan føre til.

Lars P. Jensen: Jeg skal ikke forlænge debatten, men kun gøre en bemærkning til det ærede medlem hr. Tholstrup. Jeg nævnte udtrykkeligt, at de handsker, der var importeret, var kommet fra østlandene. Da det ikke fremgår af det ærede medlems forslag, hvor vidt det går, om det blot skal gælde EPU-landene eller det skal gælde hele verden, vil jeg gerne spørge: Vil gennemførelse af det ærede medlems forslag betyde, at varerne på bunden liste skal føres over på friliste for EPU-området, eller skal frilisten gælde hele jordkloden, også Østtyskland og Japan? Det var i og for sig interessant at få det at vide.

Anker Lau: Der var en enkelt bemærkning fra den højtærede minister, der fik mig til at spidse ører. Den højtærede minister sagde, at materialet vedrørende en eventuel overførelse fra bunden til fri liste fandtes, men blev holdt tilbage af hensyn til de forhandlinger, der fandt sted om pris- og avance Lovgivningen. Det synes jeg rigtignok er meget uheldigt. Jeg tror, vi skulle have taget det i omvendt orden. Hvis man først havde fremsat forslag, som kunne fremkalde konkurrence — noget, man forøvrigt også har været inde på — er det højst sandsynligt, at forslagene om priser og avancer havde været helt overflødige. Nu er det måske for sent at gøre en henstilling herom; men det er da en i høj grad uheldig fremgangsmåde.

Må jeg så iøvrigt endnu en gang udtale min glæde over det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s udtalelse og løfte om, at vi nu skulle se at komme i gang med disse lister; man var villig til gradvise forsøg — nøjagtigt det, jeg har sagt masser af gange. Jeg vil blot erindre om, at vi også fik disse løfter i december måned. Siden er der ikke sket ret meget, men vi håber, vi kan komme i gang nu.

Weikop: Den højtærede handelsminister afviser ganske den, skal vi sige, beskedne

udtalelse, jeg fremsatte om, at ministeren havde manglet initiativ i den senere tid. Ministeren var af den opfattelse, at hun havde vist et meget stærkt initiativ. Det er egentlig ganske ejendommeligt, at samtlige talere, der har været oppe på denne talerstol, har efterlyst disse lister, som vi skulle gå igennem, og har talt om, at vi skulle i gang med liberaliseringen. Det er altså ikke noget, jeg alene siger; det er noget, som alle de ærede ordførere har sagt. Jeg kunne egentlig godt lide at vide, hvornår ministeren sidst har sat en forbrugsvare fra OEEC-området på friliste.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Tholstrup): Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen ville vide, hvor vidt forslaget går. Det går skam så vidt, som det overhovedet kan gå. Der står i forslaget, at folketinget henstiller til handelsministeren at benytte sin bemyndigelse i henhold til lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v., jfr. lov bekendtgørelse nr. 302 af 14. december 1955, til at udstede bekendtgørelse om, at de på bunden liste opførte varer overføres til friliste. Det gælder både amerikanske og japanske, ja, alle varer. Jeg er villig til at give fri import og fri valutahandel på alle områder. Jeg er nemlig frihandelsmand, må jeg gøre det ærede medlem opmærksom på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Lars P. Jensen: Da der har været udtalt ønske om, at forslaget behandles i et udvalg, vil jeg gerne foreslå, at det henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om avancebegrænsning vedrørende visse leverancer og arbejder m. v.

[Formanden.]

og forslag til lov om ændring af lov om tilbagebetaling af fortjeneste ved erhvervsvirksomhed m. v. i tysk interesse har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om Danmarks Biblioteksskole har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, tirsdag den 15. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om afvikling af told [af Viggo Starcke].

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om overførelse af varer fra bunden liste til friliste [af Tholstrup m. fl.].

3) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om adoption.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om sygeplejersker.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om yderligere forlængelse af lov om bemyndigelse til opretholdelse af en dansk styrke i udlandet.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Mødet hævet kl. 15⁴⁸.

104. møde.

Tirsdag den 15. maj kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om oprettelse af Statens kunstfond og Eckersberg-Thorvaldsenfondet og forslag til lov om ændringer i lov om offentlig auktion ved auktionsledere har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om indseende med priser og forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Folketingsmand Holmberg har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Den ny færdselslov, der trådte i kraft den 1. juli 1955, gav de private hyrevogne ret til frit at søge hyre på såvel offentlige som private gader, veje, pladser m. v. Ifølge meddelelser i dagspressen har der været episoder i Havnegade mellem lillebiler og taxaer, idet lillebiler er forment adgang til kaperrækkerne.

Finder justitsministeren ikke, at den frie hyreret hermed er krænkert?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Den første sag på dagsordenen vår:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om afvikling af told [af Viggo Starcke].

Valgt blev: *Lars P. Jensen, Einer-Jensen, Poul Hansen (Grenaa), Peter Kristensen (Aalborg), Viola Nørlov, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Harald Nielsen, Thorkil Kristensen, P.ter Larsen, Anker Lau, Ellen Poulsen, Poul Møller, Aksel Møller, Weikop og Bertel Dahlgaard.*